

Marchese Campo-Santi՝ գրած մէկ մատենախոսութեանէն կ'իմանամ որ իտալացի գիտնական մը՝ Գ. Սավի՝ (Paolo Savi) սա հանգիստագիր գրութեան մէջ՝ «Առ լեւոն Ժ-Գ. քահանայապետ իւր Եպիսկոպոսութեան Յօրհանի առթիւ» (Ad Leone XIII Pontifice Massimo nel suo Giubileo Episcop. Siena 1893) մանրամասն հետազոտած է ի միջի ոլլոյ նաեւ Կրթութեացոյ Գ. թուղթը, եւ բնութան է անոր ասորական ծագումն ունենալը, Գ. ժամանակագր կարելի չեղաւ ինձ այս հետազոտութիւնը տեսնել։»

ՌԻԳՈՐԵԼԻԷ

«Մանդիտի» նախընթաց թուոյն «Ֆելթինը եւ հին Հայոց երգերը» յօդուածին մէջ տպագրութեան առեւն ի բացակայութեան յօդուածագրին զեղումներ եղած են՝ թերթին անձկութեանը պատճառաւ. բայց տեղ տեղ թէ իմաստն այլալոյս թիւն կրած է եւ թէ նիւթերուն շարքը։ Այսպէս՝ երես 232 երկրորդ սեան մէջ Ֆելթինը շորթորդ հաստկոտորին (վարդգէսի) թարգմանութեան համար «ուղիւ եւ յաւիղ է» ըսելէն ետեւ՝ ծանոթութիւն մը գրուած է թէ՛ «Այս հաստկոտորին գերմաներէն թարգմանութիւնն այս է», եւ իր կարգանքը նշանակին վահագնի երգոյն թարգմանութիւնը՝ փոխանակ Ֆելթինը թարգմանուած վարդգէսի հաստկոտորին, որ հետեւեալն է։

Fortzog und ging binweg
Wardkes noch jung,
Aus dem Gaue von Tukh,
Am Flusse Khassal,
Kam, liess sich nieder
Am Hügel von Schresch,
Bei der Stadt Artimed
Am Flusse Khassal,
Zu bauen zu bilden
Die Pforte des Königs Erwand.

Իսկ նշանակին գերմաներէնի դարձուցած վահագնի երգը պիտի գրուէր երես 231 երկրորդ սեան տակն, ուր նոյն թարգմանութեան վրայ կը խօսուէ։ Հոն այս թարգմանութեան համար կը կարգանք թէ Ֆելթինը թարգմանութեան ունելի ծիլը է, եւ կարգացոյն անշուշտ կ'իմանայ երգին տեղով թարգմանութեան համար, ուր յօդուածագիրը բնագրին առաջին երեք տողերուն համար միայն գրած էր՝ թէ աւելի ծիլը են, բայց մնացածներն անձիլը, իսկ վերջին տողն անհեղեղ. եւ իբրեւ ապացոյց՝ նշանակին գերմաներէն թարգմանութեան հայերէնը գրած էր մատենախոյ ընելով անձիլը մասերն՝ այսպէս։

Երկեր երկին
(Եւ) երկեր երկին.
Երկեր ծիլանի ծիլ.

* Այս հատածը ձորին նոս «Յաւելուածոյն» ունէն անուղի (տես էջ 99.)

Երկին ի ծովուն ունէր եւ կարմիրիկ եղեգնիկն, Բնդ եղեգան Բերան ծուռ երաներ, Բնդ եղեգան Բերան բոց եւաներ, Եւ ի բոցոյն խաղաղաշ՝ պատանեկիկ վաղեր. Նա հուր է հերո ունէր, Եւ բոց ունէր ի մորուս Եւ աշկունքն եւ աշկունք էին արեգակունքն։

Ասիկա կը տեսնուի որ ընտղին երեք տողէն վար Ֆելթինը թարգմանութիւնը շատ աւելի ծիլը եւ ուղիւ է քան նշանակինը։

Երես 232 երկրորդ սեան մէջ, ուր կը մեկնուի թէ Աշուր բառն իբրեւ յատուկ անուն ինչպէս իմանալու է, կը կարգանք այսպէս. «Աշուրն ի վեր ի Մասիս, այս լԱզաւ» որ Մասիսին վերերն է՝ — իմա՝ «այսինքն լԱզաւ» որ, եւնա՝ — Յօդուածին վերջնէն թ տողին մէջ սպրդած եւ տալս գրական վերկապաւ՝ հանրաւ բառը, ուղղելի՛ հորտաւ։

Կարեւոր համարեցանք այս ուղղութիւնն երկ ընել։

Հ. Ն. Ա.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Աշէկ Սրբոյ թարգմանչաց Սահակայ եւ Մեարդպայ տոնին աթիւն տեղի ունեցաւ Յ. Իղճիրեանց կտակի գործադիր Յաննիստադովոյ տարեկան վերջին նիստը Ղալաթիոյ Եկեղեցոյ Խորհրդարանին մէջ. եւ այս տարուան ներկայացեալ երկասիրութեանց վրայ՝ պատուարժան քննչաց տեղեկագրութիւններն ի նկատ առեւելով, հետեւեալները պարգեւի արժանի դատուեցան։

1. Քսան (20) Օսմ. ոսկի «Հայոց պարբերական Մամուլը» անուն գործը՝ Գ. Գարեգին Հ. Լեւոնեանի յԱղեքսանդրուպոլիս, որ կը պարունակէ 1794—1894 հայ լրագրութեան ամբողջութեան վրայ պատմական տեսութիւնք եւ ծանօթութիւնք, որոյ քննիչն էր Կ. Ս. Իւթիւսեան Իֆնտիս։

2. Տսան (10) Օսմ. ոսկի «Հայք յեղեւսարեւմտուպոլիս Ղլանախլիւանիոյ» անուն գործը Հ. Գրիգոր Գ. Գովրդիկեանի ի Միսրանութեան Միթիմարեան ձիւննայի, որոյ քննիչն էր Գ. Կ. Ս. Մեթիւսեան Լյեքիսիսիսպոս։

3. Տսան (10) Օսմ. ոսկի «Հայ Բոչաներ» անուն գործը Գ. Գրիգոր Ս. Վանցեանցի յԱլաթալը, որոյ քննիչն էր Մ. Աղաբեգեան Իֆնտիս։

1. Նշանակն առիւր ի խորհանց. այն վանգերուսով տպագրութիւնն ունեցած պիտի որ ըլլայ, ուր խորհուրդ բառն կը գտնուի։